

האדם צריך להיות מוכן לוותר על אחיזתו במציאות הגשמית, ולהסתמך על הנהגה נסית שמימית!!!

ישראל אומרים שירה, זוהי המדרגה הגבוהה באמונת ה'. כשבני ישראל הלכו בכבשני האש ובפיהם שרו אני מאמין או אשרינו מה טוב חלקנו, זוהי המדרגה העליונה, זוהי אמונה פשוטה ללא חקירות, ואפילו שזה נגד השכל".

"וכמו שמצינו אצל אברהם אבינו כשאמר לו הקב"ה העלהו לעולה, לא שאל הלא אתמול אמרת לי כי ביצחק יקרא לך זרע, אלא באמונה תמימה הלך למלא רצון השי"ת. ורק לאחר מכן כשאמר לו השי"ת שלא ישחט, שאל את השי"ת לפשר הדברים, היות וזו תורה ורצה להבין פשט בתורה."

"ולדברים האמורים נראה לבאר את חטא המרגלים. אם הקב"ה אמר על ארץ ישראל טובה הארץ, אז לא יתכן שיהיה טבע שיסתור את הדברים, ואפילו שהנכם רואים שקוברים מתים, הארץ נשאה טובה, בני ישראל יצאו ממצרים בזכות האמונה שכתוב וַיֵּאֱמֶן הָעָם (שמות ד, לא), אבל כפי שביארנו לא היתה זו המעלה העליונה באמונה, ומעלה זו הספיקה להוציאם ממצרים מעול הגלות, אבל להיכנס לארץ ישראל ארץ חמדה, היה צורך בזכות גדולה, וזוהי המדרגה העליונה באמונת ה' להאמין למרות שלנו נראה כסתירה לדבר ה', עלינו להאמין באמונה תמימה, ללא מדרגה זו לא היו יכולים לזכות להיכנס לארץ ישראל", עכ"ל.

היוצא מדבריו, שבאמת לא היה כאן חטא כפשוטו, כי אכן היתה להם טעות, אלא היה כאן חסרון אמונה, וכלשון הסבא מקלם זצ"ל (מאמר נא), "ורק העון היה מה שהקדימו הם לשאול נְשַׁלְחָה אֲנִישִׁים לְפָנֵינוּ וַיְחַפְּרוּ לָנוּ אֶת הָאָרֶץ (דברים א, כב), כי זה מורה שהאמונה בעזר ה' היה מעט רפה בידם לפי ערכם הרם, פי' יען, כי ידעו דרך ה' לצוות לעשות כל מה דאפשר על פי הטבע ולא לסמוך על הנס, אבל הם נמשכו בכח של כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה", עכ"ל.

« מהו הסיבה האמיתית בגללה לא נכנס משה רבינו לא"י? »

ונראה לבאר, דהנה הרמב"ן מעיר על הפסוק וַיִּשְׁמַע ה' אֶת קוֹל דְּבָרֵיכֶם וַיִּקְצַף וַיִּשְׁבַּע לֵאמֹר. אם יִרְאֶה אִישׁ בְּאֲנָשִׁים הָאֵלֶּה הַדּוֹר הַרְעָה הַזֶּה אֶת הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְתֵת לְאֲבֹתֵיכֶם, גַּם בִּי הִתְאַנַּף ה' בְּגַלְלֶכֶם לֵאמֹר גַּם אֶתָּה לֹא תָבֵא שָׁם (דברים א, לד-לז), שלכאורה אינו מובן, מדוע משה רבינו כלל את מניעת כניסתו לארץ ישראל, יחד עם השבועה אשר נשבע ה' לבני ישראל שהם לא יכנסו לארץ.

עי' ברמב"ן מה שמתרץ, אולם האור החיים הק' חולק עליו, ומבאר ע"פ דברי חז"ל, (במד"ד יז, טו, כ) שאמרו על הפסוק וַיִּכְפּוּ הָעָם בְּלִלְיָהּ הַהוּא וְגו', (במדבר י"ד א), קבעו בכיה לדורות, כי ליל ט' באב היה שבו נחרב הבית. ואמרו עוד, שאם היה נכנס משה רבינו לארץ ישראל והיה בונה בית המקדש לא היה הבית נחרב, שאין אומה ולשון נוגעת בו. ואמרו עוד, (מדרש שוחר טוב עט, א), על הפסוק מִזְמוֹר לְאֶסְפָּה אֶלְקִים בְּאוֹ גוֹיִם וְגו', קינה מיבעי ליה, אלא על שהשליך חמתו על עצים ואבנים.

ולפי זה מבאר האור החיים הק', וז"ל: "...מעתה אם היה נכנס משה לארץ והיה בונה בית המקדש, ולהשליך חמתו עליו לא אפשר כנזכר, ויחר אף ה' בשונאי ישראל ויהיה כליונם במקום חורבן הבית. לזה גזר ה' בגזירת

« האם משה רצה לשלוח מרגלים או לא?!!? »

כתוב בפרשה שְׁלַח לך אֲנָשִׁים וגו' (יג ב), ופירש"י "לדעתך, אני איני מצוה לך, אם תרצה שלח. לפי שבאו ישראל ואמרו נְשַׁלְחָה אֲנִישִׁים לְפָנֵינוּ (דברים א, כב), כמה שנאמר שם וַתִּקְרְבוּ אֵלַי כְּלַכְּם וְגו', ומשה נמלך בשכינה, אמר אני אמרתי להם שהיא טובה, שנאמר אַעֲלֶה אֶתְכֶם מֵעֵינֵי מִצְרַיִם וְגו' (שמות ג, ז), חייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוה" עכ"ל רש"י הק'.

כאן מבואר לכאור' שמה רבינו הסכים לכל ענין השליחות של המרגלים, שהרי אמר לו הקב"ה שלח לך אנשים לדעתך, וכיון שהוא שלחם, הרי שהיתה לדעתו.

וכן בפרשת דברים, רואים לפי השתלשלות האירועים, שמתחלה לא הסכים לשלוח, כמו שכתוב רש"י על הפסוק, באו וְרָשׁוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאֲבֹתֵיכֶם לְאֲבֹתֵיכֶם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְתֵת לָהֶם וְלִזְרְעָם אַחֲרֵיהֶם (דברים א, ח), ופירש"י, "באו ורשו את הארץ, אין מערער בדבר ואינכם צריכים למלחמה, אילו לא שלחו מרגלים לא היו צריכין לכלי זיין", ע"כ. אבל בסוף כתוב וַיִּטַּב בְּעֵינֵי הַדָּבָר וַאֲקַח מִכֶּם שְׁנַיִם עֶשְׂרֵי אֲנָשִׁים אִישׁ אֶחָד לְשִׁבְט (דברים א, כג), הרי מבואר שבסוף הסכים עמהם משה רבינו.

וצריכין להתבונן, למה שינה משה רבינו את דעתו, והסכים על ידם לשלוח מרגלים.

ועוד צריך להבין, אם אכן היתה זו טעות, דאמר הקב"ה חייהם אני נותן להם מקום לטעות, מדוע נגזר עליהם עונש כה חמור שלא יזכו להיכנס לארץ ישראל.

וכתב על זה לבאר בספר דרכי מוסר, וז"ל: "ונראה לבאר, דיש מדרגות באמונה, אך המדרגה הכי גדולה באמונת ה' היא מה שהאדם רואה נגד שכלו, שלא יחפור, כי אם יאמין אמונה פשוטה בלא שום שאלות."

"בשעה שמה רבינו בא לבני ישראל במצרים, ואמר להם שהקב"ה יוציאם ממצרים, כתוב וַיֵּאֱמֶן הָעָם (שמות ד, לא), זו היא מדרגה לא גבוהה באמונה, היות ומה הפסידו שהאמינו בדבריו, הרי כעת עבדו בפרך ומבטיחים להם כי יקבלו ארץ זבת חלב ודבש, מדוע לא יאמינו. וכן בשעת קריעת ים סוף מדוע לא יאמינו, בשעה שרואים שונאיהם פגרים מתים וראו נקמה בשונאיהם, מי לא יאמין ויאמר שירה, לא זו המדרגה הגבוהה באמונה בהשי"ת."

"ולפי זה גם מובן דברי חז"ל (שהש"ר א, יא) "כל השירים קודש, ושיר השירים קודש קדשים", ולכאורה מה חסר קדושה באז שירי, מה חסר בשירת דוד ובשירת דבורה, אך הדבר מבואר היות ובני ישראל בשעה שאמרו שירה על הים ראו את אויביהם שוכבים פגרים מתים ואיך לא יאמרו שירה, דוד המלך אמר שירה ביום הציל ה' אותו מכל אויביו ומשאול, וכן דבורה ומי לא יאמר בזמן כזה שירה, לכן לא זו המעלה הגבוהה."

"אך בשיר השירים מתאר שלמה המלך ע"ה את כל הגלות הקשה וכל הסבל של עם ישראל, מְצֹאוֹנֵי הַשְּׁמָרִים (שיר השירים ג, א) הַכּוֹנֵי פְּעֻעֻנֵי (שיר השירים ז, ז), "אע"פ שמיצר לי אומרת בין שדי ילין" (שבת פח:), ובמצב כזה אם

המרגלים גם על משה שימות במדבר, והוא אומר גם בי התאנף ה' בגללכם, פירוש בגלגול דברים שלכם, כי אם לא היה עון המרגלים, והיו נכנסים אפשר שהיה נכנס משה עמהם, והגם שיבנה בית המקדש אין מיחוש, כי לא נתגבר בחינת הרע והיו עומדים בצדקם בארץ אלא מאמצעות עוון מרגלים גברה יד רשעה וידע ה' כי לא יעמדו בצדק וגו'".

"ואם תאמר, והלא ראינו שמיתת משה היתה על מי מריבה, כבר כתבתי (במדבר כ, יב), שאם משה היה מקדש שמו ית', היו ישראל חוזרים לטהרתם, שהיו בו קודם חטא המרגלים, באמצעות קידוש ה' הגדול, והיה ה' מתיר שבועת משה והיה נכנס לארץ, ובונה בית המקדש מכון לשבתו עולמים", עכ"ל".

וכעין זה פירש המלבי"ם, שאם היה משה מביא את ישראל לארץ, היה אז הכיבוש שלא על ידי מלחמה, רק על ידי ה' שהיה מפיל את אויביהם לפניו. ועוד אמרו שאם היה משה נכנס לארץ, היה בונה את בית המקדש, ולא היה נחרב לעולם. ועוד אמרו שאם היה משה נכנס לארץ היתה אז הגאולה הנצחית, המקווה שתהיה לעתיד לבא והיה אז ימות המשיח. וכן מבואר בדברי הרש"י (דברים א, ח) שהעתקנו לעיל.

ואם תתמה, הלא בוודאי גם במלחמות אלו היו ניסים רבים, יש לומר כי מכל מקום ביסוד הדבר היתה כאן הנהגה טבעית, והיינו שלולא המרגלים כל כניסתם לארץ ישראל היתה נעשית כמו ענין יציאת מצרים והליכתם במדבר, וכמו שנאמר ה' אלקיכם ההלך לפניכם הוא ילחם לכם ככל אשר עשה אתכם במצרים לעיניכם (שם ל), שהמהלך במצרים ובמדבר היה ממש כפֿאָשֿר יִשָּׂא אִישׁ אֶת בְּנוֹ שִׁם לֵא, אך לאחר חטא המרגלים הוצרכו אף הם בעצמם להילחם, אף שבוודאי היו ניסים רבים.

« היה מוכן הנהגה נסית לכלל ישראל בארץ ישראל!! »

הנצי"ב זצ"ל (בספרו העמק דבר בפתחה לספר במדבר) כותב כדברים הבאים, בזה"ל: "...דעיקר זה הספר הוא המחליף ומשנה הליכות עם ה' בחיי העולם, מאז שהגיעו לארץ ישראל מן הדרך שהלכו במדבר, שבמדבר היו מתנהגים במדת תפארת, שהלך לימין משה שהוא לגמרי למעלה מהליכות הטבע, ובארץ ישראל הלכו בדרך הטבע בסתרי השגחת מלכות שמים ב"ה", עכ"ל.

ויסוד זה מוזכר בכתבי הגר"א (באדרת אליהו) עה"פ מִשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹקִים (דברים לג, א), וז"ל: "אִישׁ הָאֱלֹקִים, בעלה דמטרוניתא, כי אלקים מורה על התנהגות עפ"י הטבע,

שהעוה"ז מתנהג עפ"י הטבע וכו', נמצא כל העולם מתנהג על פי הטבע כי הוא מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, אבל דורו של משה ע"ה, כל הנהגותיו לא היו על פי טבע כלל, כמו יציאת מצרים וירידת המן והשליו וענני הכבוד וכו'. ואמרו בזה"ק (ח"א כא, ב), בעלה דמטרוניתא, כי המטרוניתא היא השכינה המנהגת את הארץ עפ"י הטבע, אבל הוא היה למעלה מהטבע, כמו האיש שהוא למעלה מן האשה בחשיבות", עכ"ל.

וכך היתה הנהגתם של ישראל כל זמן היותם במדבר למעלה מן הטבע, שהנהיגם משה רבינו ע"ה במדת התפארת. דהנה יש שני הנהגות בעולם כמבואר בספרים הק', 'תפארת' ו'מלכות'. הנהגת התפארת היא הנהגה שלמעלה מהליכות הטבע בשם הוי"ה, והנהגת המלכות היא הנהגה מוסתרת בדרך הטבע בשם אדנות. ובזה היה שינוי בין הנהגה של ישראל במדבר שהתנהגו במדת התפארת, למעלה מכל גדרי הטבע בניסים גלויים. וכשנכנסו לארץ ישראל נשתנה להם מהלך הנהגה להנהגת מדת מלכות עפ"י סדרי וחוקי הטבע, בסתרי השגחת מלכות שמים ב"ה.

ועפ"י זה מבאר הנצי"ב (ברישי הפרשה), הענין של שילוח המרגלים, דשילוח המרגלים היה מטעם זה, שהיה קשה עליהם להתנהג במדת התפארת למעלה מדרך הטבע, ולכן בקשו לשלוח מרגלים כדי להיכנס לארץ ישראל בהנהגת מדת המלכות עפ"י דרכי הטבע, וז"ל: "...דודאי לפי

הליכות עולם הטבע היה השילוח נחוץ לראות איך ובאיזה צד לכבוש הארץ, וכמש"כ הרמב"ן ז"ל, וכמבואר בלשון ישראל שאמרו ותקרבון אלי כלכם ותאמרו נשלחה אנשים לפנינו ויחפרו לנו את הארץ וישבו אתנו דבר את הדרך אשר נעלה בה ואת הערים אשר נבא אליהן (דברים א, כב), הרי שלא בקשו לדעת הטובה היא אם רעה, ועוד כמה דברים אם ראוי ליכנס לארץ ישראל או לא, לא הסתפקו עדיין בזה כלל, רק לדעת איך יכבוש. וזה ודאי ראוי ומוכרח אם הכבישה הוא בדרך הטבע, אבל אם הוא למעלה מן הטבע כאשר הלכו עד הנה במדבר, אין מקום לשליחות כלל, שאין דבר חוצץ בפני תפארת עוזו יתברך."

"והנה בעמדם בחורב ובתחלת נסיעתם משם, היה באמת בדעתם ליכנס בזה האופן לארץ ישראל, ואין צריך לשליחות כלל, אבל בהליכה שלש מסעות הללו, ראו והתבוננו כי קשה עליהם לעמוד בזה האופן, ע"כ בחרו לעמוד בחוץ והשכינה תהיה בקרבם במדת מלכות, ע"כ הסכימו לשלח מרגלים ותהיה הכניסה בדרך הטבע", עכ"ל.

ובשל"ה הק' (פר' נשא בהעלותך תורה אור י"ד), מוסיף בהירות בענין זה וכותב, בזה"ל: "והמסע הראשון היה על מנת לכנס לארץ ישראל שהוא במקום גן עדן שהושם שם האדם, וכמו שבאה ההבטחה על העתיד דכתיב ביחזקאל ואמרו הארץ הלזו הנשמה היתה כגן עדן (יחזקאל לו, לה), ומספר מעלת ארץ ישראל אח"כ בפרשת ויאמר משה לחבב בן רעואל המדיני חתן משה נסעים אנחנו אל המקום (במדבר י, כט), עכ"ל.

הרי מבואר בדבריו דארץ ישראל היתה אז במדרגת הארץ המתוקנת והשלימה, והיה מקום מיוחד כגן עדן ממש, וכלל ישראל היו מיועדים בזמן ההוא ליכנס לארץ ישראל במעלה זו, כי היו כל ישראל במדרגה גבוהה מאד, שעמדו אז בשעת המסע הראשון לאחר שקבלו את התורה, והקימו את המשכן, ושרתה השכינה ביניהם כהמשך ממעמד הר סיני.

היוצא מכל הנ"ל, דכל ההסתפקות בענין שליחת המרגלים היתה, האם לילך למעלה מדרך הטבע או בדרך הטבע, כמש"כ הרמב"ן ריש הפרשה, וז"ל: "כי ישראל אמרו כדרך כל הבאים להלחם בארץ נכריה, ששולחים לפניהם אנשים לדעת הדרכים ומבוא הערים, ובשובם ילכו התרים בראש הצבא להורות לפניהם הדרכים ושיתנו להם עצה באיזו עיר ילחמו תחלה ומאיזה צד יהיה נוח לכבוש את הארץ, וזו עצה הגונה בכל כובשי ארצות."

אלא שאמר משה רבינו, לכו ורשו את הארץ בלא מלחמה וכלי זיין, כיון שהיו ראויים עדיין ליכנס לארץ בהנהגה שלמעלה מדרך הטבע, במדת התפארת. אבל מאחר שלא קבלו דבריו ולא רצו להיכנס לארץ במדרגה שלמעלה מדרך הטבע, ובחרו ליכנס בדרכי הטבע בשילוח מרגלים, והיא הנהגת מלכות, ע"כ הסכימו לשלח מרגלים ותהיה הכניסה בדרך הטבע, אז הסכים משה רבינו שזוהי הדרך הראויה להם במדרגתם, שאין הנהגת במדת התפארת ראויה להם אם הם אינם רוצים בה, וע"כ הסכים עמהם שיכינו את עצמם עפ"י דרכי הטבע ולשלוח מרגלים.

וכך מבואר בדברי הרמב"ן, וז"ל: "ועל דעת רבותינו חטאו באמרם נשלחה אנשים לפנינו בעבור שהם רואים את ישועת ה' אשר יעשה להם תמיד, והיה להם ללכת אחרי הענין אל אשר יהיה שמה הרוח ללכת, ומשה קבל מהם למלאות תאוותם ויהיה טעם וייטב בעיני הדבר שסבלתי רעתכם והוריתי לעשותו, והיינו שמשה רבינו אמר להם תחילה ללכת אחרי הענין, ויראו את ישועת ה' שעושה להם תמיד", עכ"ל.

וזוהו הביאור בדברי האור החיים הק', דמחמת חטא המרגלים, לא היו כלל ישראל ראויים להנהגת למעלה מדרך הטבע, דאם לא חטאו והיה כלל ישראל נכנס לארץ ישראל היה בחינת הנהגת התפארת למעלה מדרך הטבע, וכמש"כ השל"ה היה גן עדן ממש.

... והיינו שלולא המרגלים כל כניסתם לארץ ישראל היתה נעשית כמו ענין יציאת מצרים והליכתם במדבר..."